

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie ze skarg: T. K. i U. N.

przy udziale Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu VI ACa 46/23 toczącym się przed Sądem Apelacyjnym
w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
w dniu 16 kwietnia 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. akt VI ACa 46/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącym: T. K. i U. N. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie po 2000 (dwa tysiące) złotych tytułem sum pieniężnych;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kwotę 257 (dwieście pięćdziesiąt siedem) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;**
- 4. oddala skargi w pozostałej części;**
- 5. zarządza zwrot od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących 400 (czterysta) złotych uiszczonych tytułem opłaty sądowej od skargi.**

Marek Dobrowolski Maria Szczepaniec Krzysztof Wiak

UZASADNIENIE

Akta sprawy VI ACa 46/23 wraz z apelacją powodów i apelacją pozwanego wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 4 stycznia 2023 r. Tego samego dnia sprawa została przydzielona do repertorium ACa.

Jak wynika z raportu SLPS Referent został wylosowany 11 stycznia 2023 r., a 12 stycznia 2023 r. zostało wydane zarządzenie m.in. o zawiadomieniu stron o składzie orzekającym wyznaczonym do rozpoznania apelacji.

Zarządzeniem z 28 lutego 2024 r. zarządzono doręczenie odpisów apelacji stronom.

Zarządzeniem z 1 marca 2024 r. wyznaczono termin rozprawy na 25 kwietnia 2024 r.

Pełnomocnik powodów pismem z 16 stycznia 2024 r. powołując się na art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tj. z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 75, dalej jako: u.s.p.) wniósł skargę domagając się:

1. stwierdzenia, że w postępowaniu VI ACa 46/23 prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydania sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie jak najszybszego zakończenia postępowania;
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz każdego ze Skarżących kwoty po 20 000 zł;
4. zasądzenie na rzecz Skarżących od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów tego postępowania.

Pełnomocnik skarżących argumentował, że ich apelacja wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie w dniu 4 stycznia 2023 r. inicjując

postępowanie VI ACa 46/23 i od tej daty nie podjęto w sprawie żadnych czynności, w tym stronom nie doręczono apelacji stron przeciwnych, co otwierałoby możliwość chociażby sporządzenia odpowiedzi na apelację. W lipcu 2023 r. strona powodowa wniosła o przyspieszenie sprawy i otrzymała odpowiedź negatywną. W konsekwencji bezczynność Sądu Apelacyjnego w Warszawie przekroczyła 12 miesięcy, co wskazuje na wystąpienie stanu przewlekłości, która w aktualnym stanie rzeczy przybrała postać przewlekłości systemowej, godzącej w prawa stron niniejszego postępowania.

Reprezentant Skarbu Państwa pismem z 3 kwietnia 2024 r. wniósł odpowiedź na skargę na przewlekłość postępowania wskazując, że czynności związane z prowadzeniem sprawy były wykonane niezwłocznie oraz w normalnym toku czynności. Nadmienił, że w 2020 r. z powodu pandemii koronawirusa na kilka miesięcy ograniczono możliwość przeprowadzania rozpraw, co skutkowało powstaniem zaległości z przyczyn niezależnych od stron i sądu. Wyjaśnił, że w sprawie wylosowano referenta, przekazano sprawę do rozpoznania wg kolejności wpływu oraz wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga, co do zasady zasługiwała na uwzględnienie, choć Sąd Najwyższy dokonał miarkowania kwot pieniężnych żądanych przez skarżących.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej jako: u.s.p.) – strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 u.s.p. dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, LEX nr 2032325).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczaniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony

do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06, LEX nr 360307; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08, LEX nr 479698; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08, LEX nr 479136; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, LEX nr 494267 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10, LEX nr 619863). Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 u.s.p. i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

W powołanym orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej beczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy beczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14, LEX nr 1515457).

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i w zaistniałych okolicznościach stwierdza, że doszło do naruszenia prawa skarżących do rozpoznania sprawy VI ACa 46/23 w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie bez nieuzasadnionej zwłoki. Akta sprawy wraz z apelacjami stron wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 4 stycznia 2023 r. i niezwłocznie podjęto czynności zmierzające do wyznaczenia referenta. Ostatnią czynnością dokonaną przed wpływem skargi na przewlekłość i jednocześnie zmierzającą do wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie było wydanie 16 stycznia 2023 r. zarządzenia o zawiadomieniu stron o składzie wyznaczonym do rozpoznania sprawy. To właśnie dzień podjęcia przez referenta tej czynności jest okresem, od którego w ocenie Sądu Najwyższego należy ustalać okres

przewlekłości postępowania. Skarga na przewlekłość wpłynęła 18 stycznia 2024 r., a zatem po upływie roku od podjęcia ostatniej czynności przez Sąd Apelacyjny

Zdaniem Sądu Najwyższego, w rozpoznawanej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, o czym świadczą opisane wyżej obiektywne okoliczności.

Orzekając o przyznaniu skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sum pieniężnych w wysokości po 2 000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p., minimalna wysokość sumy pieniężnej, jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżących wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, nie mniej jednak niż 2 000 zł. Postępowanie apelacyjne toczyło się ponad rok, zatem skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie należne były kwoty po 2000 zł.

Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania skarżącym żądanych sum pieniężnych po 20 000 zł. Zważyć bowiem należy, że przewlekłość zamykająca się w przedziale czasowym nieco ponad 12 miesięcy, nie jest rażącą zwłoką w rozpoznaniu sprawy. Zasądzone sumy pieniężne rekompensują samo zaistnienie, jak i skutki przewlekłości postępowania. Kwoty pieniężne zasądzone na podstawie u.s.p. nie służą poprawie bytu materialnego skarżących. Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 u.s.p. orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w punkcie 3 na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.). Zasądzeniu podlegała kwota 257 zł tytułem stawki minimalnej opłaty za czynności adwokackie.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 1 u.s.p. wydał rozstrzygnięcie, jak w pkt 4 postanowienia, natomiast o zwrocie opłat sądowych od skargi orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 u.s.p. pkt 5.

Marek Dobrowolski Maria Szczepaniec Krzysztof Wiak

[SOP]

[ms]